

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

25 март 2021 година(*)

„Преюдициално запитване — Схеми за гарантиране на депозитите — Директива 94/19/ЕО — Член 1, точка 3, подточка i) — Член 7, параграф 6 — Член 10, параграф 1 — Понятието „неналичен депозит“ — Установяване на неналичността на депозитите — Компетентен орган — Право на вложителя на компенсация — Договорна клауза, която противоречи на Директива 94/19 — Принцип на предимство на правото на Съюза — Европейската система за финансов надзор — Европейски банков орган (ЕБО) — Регламент (ЕС) № 1093/2010 — Член 1, параграф 2 — Член 4, точка 2, подточка iii) — Член 17, параграф 3 — Препоръка на ЕБО към национален банков орган относно необходимите действия за спазване на Директива 94/19 — Правно действие — Валидност — Оздравяване и ликвидация на кредитните институции — Директива 2001/24/ЕО — Член 2, седмо тире — Понятието „мерки за оздравяване“ — Съвместимост с член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Отговорност на държавите членки при нарушаване на правото на Съюза — Условия — Достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза — Процесуална автономия на държавите членки — Принцип на лоялно сътрудничество — Член 4, параграф 3 ДЕС — Принципи на равностойност и ефективност“

По дело C-501/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Административен съд София-град (България) с акт от 17 юли 2018 г., постъпил в Съда на 30 юли 2018 г., в рамките на производство по дело

ВТ

срещу

Българска народна банка,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: М. Vilaras, председател на състава, N. Piçarra (докладчик), D. Šváby, S. Rodin и K. Jürimäe, съдии,

генерален адвокат: М. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за Българска народна банка, от А. Калайджиев, адвокат,
- за Европейската комисия, първоначално от Н. Krämer, Й. Маринова и А. Steiblytė, а впоследствие от Й. Маринова и А. Steiblytė, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 17 септември 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването

- на член 1, точка 3, подточка i), член 7, параграф 6 и член 10, параграф 1 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити (ОВ L 135, 1994 г., стр. 5; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 2, стр. 163), изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. (ОВ L 68, 2009 г., стр. 3) (наричана по-нататък „Директива 94/19“),
- на член 4, точка 2, подточка iii), член 17, параграф 3 и член 26, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/78/ЕО на Комисията (ОВ L 331, 2010 г., стр. 12),
- на член 2, седмо тире от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции (ОВ L 125 2001 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 4, стр. 34), с оглед на член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“),
- на принципа за отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправните субекти поради нарушения на правото на Съюза,
- на член 4, параграф 3 ДЕС във връзка с принципите на процесуална автономия на държавите членки, на равностойност и на ефективност,

и до валидността на Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02 на Европейския банков орган (ЕБО) от 17 октомври 2014 г., отправена до Българска народна банка (наричана по-нататък „БНБ“) и до Фонда за гарантиране на влоговете в банките (наричан по-нататък „ФГВБ“), относно необходимите действия за спазване на Директива 94/19/ЕО.

2 Запитването е отправено във връзка със спор между ВТ и БНБ по повод искиове за присъждане на обезщетение за вредите, които ВТ счита, че е претърпяла вследствие на редица действия и бездействия на БНБ в рамките на надзорните мерки спрямо Корпоративна търговска банка АД (наричана по-нататък „КТБ“).

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 94/19

- 3 Директива 94/19 е отменена и заменена с Директива 2014/49/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно схемите за гарантиране на депозити (ОВ L 173, 2014 г., стр. 149). Тъй като отмяната влиза в сила на 4 юли 2015 г., към случая в главното производство остава приложима Директива 94/19.
- 4 Съображения първо, второ, осмо, девето, двадесет и четвърто и двадесет и пето от Директива 94/19 гласят следното:

„[В] съответствие с целите на Договора, хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в цялата Общност следва да се подпомага чрез премахването на всички

ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите;

[п]ри премахване на ограниченията върху дейността на кредитните институции трябва да се вземе предвид положението, което може да възникне, ако депозити в кредитна институция, която има клонове в други държави членки, станат неналични; [н]аложително [е] да се осигури хармонизирано минимално ниво на защита на депозитите, където и да се намират депозитите в Общността; [т]акава защита на депозитите е също толкова съществена, както и [пруденциалните] правила за изграждането на единния банков пазар;

[...]

[х]армонизирането трябва да се ограничи до основните елементи на схемите за гарантиране на депозити и в рамките на много кратък период да осигури плащания под гаранция, изчислени на базата на хармонизирано минимално ниво;

[с]хемите за гарантиране на депозити трябва да се намесят веднага след като депозитите станат неналични;

[...]

[н]астоящата директива [не може да] доведе до резултат, при който държавите членки или техните компетентни органи да станат отговорни по отношение на вложителите, ако са осигурили официалното въвеждане и признаване на една или повече схеми за гарантиране на депозити или на самите кредитни институции, и са осигурили компенсирането или защитата на вложителите съгласно условията, предписани от настоящата директива.

[з]ащитата на депозитите е съществен елемент от изграждането на вътрешния пазар и задължително допълнение към системата за надзор на кредитни институции предвид солидарността, която тя създава между всички институции на даден финансов пазар в случай на фалит на някоя от тях“.

5 Член 1 от тази директива гласи:

„По смисъла на настоящата директива:

1) „депозит“ означава всяко кредитно салдо, което се получава в резултат на средства, оставени по сметка или от временни положения, произтичащи от обичайни банкови сделки, и което дадена кредитна институция трябва да изплати, съгласно приложимите [законови] и договорни условия, както и всеки дълг, доказан чрез сертификат, издаден от кредитна институция.

[...]

3) „неналичен депозит“ означава депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно [законовите] и договорни условия, приложими към него, когато е налице едно от следните обстоятелства:

- i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

Компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми; [...]

[...]“.

- 6 Член 3, параграф 1, първа алинея, първо изречение и параграф 2 от посочената директива предвижда:

„1. Всяка държава членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени и официално признати една или повече схеми за гарантиране на депозити. [...]

[...]

2. Ако кредитна институция не спазва присъщите ѝ задължения като участник в схема за гарантиране на депозити, компетентните органи, които са издали оторизацията ѝ, се уведомяват и, в сътрудничество със схемата за гарантиране, предприемат всички необходими мерки, включително налагането на санкции, за да осигурят спазването на задълженията от страна на кредитната институция“.

- 7 Член 7, параграфи 1а, 2 и 6 от същата директива гласи:

„1а. До 31 декември 2010 г. държавите членки осигуряват гарантираният размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на 100 000 EUR, в случай че депозитите са неналични.

[...]

2. Държавите членки могат да предвидят определени вложители или депозити да бъдат изключени от гаранция или да бъдат гарантирани на по-ниско ниво. [...]

[...]

6. Държавите членки осигуряват правото на вложителя на компенсация да може да бъде предмет на действие от страна на вложителя срещу схемата за гарантиране на депозитите“.

- 8 Съгласно член 10, параграф 1 от Директива 94/19:

„Схемите за гарантиране на депозити трябва да са в състояние да изплащат надлежно проверените искания на вложителите по отношение на неналични депозити в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършат установяване, както е посочено в член 1, [точка] 3, подточка i) [...]“.

Регламент № 1093/2010

- 9 Съображения 27—29 от Регламент № 1093/2010 гласят:

„(27) Гарантирането на правилното и пълно прилагане на правото на Съюза е основна предпоставка за целостта, прозрачността, ефикасността и нормалното функциониране на финансовите пазари, стабилността на финансовата система, както и за неутралните условия на конкуренция между финансовите институции в Съюза. Следователно е необходимо създаването на механизъм, чрез който [ЕБО] да се намесва в случаи на неприлагане или неправилно прилагане на правото на Съюза, което е равнозначно на неговото нарушаване. Този механизъм следва да се прилага в области, в които правото на Съюза определя ясни и безусловни задължения.

(28) С цел да се предвиди пропорционален отговор в случаи на неправилно или недостатъчно прилагане на правото на Съюза, следва да бъде прилаган механизъм от три етапа. На първо място, на [ЕБО] следва да бъдат предоставени правомощия да извършва проверка за възможно неправилно или недостатъчно прилагане от страна на националните органи в техните надзорни практики на задълженията, предвидени в

правото на Съюза, която да приключва с препоръка. На второ място, когато компетентният национален орган не спазва препоръката, Комисията следва да има правомощия да приеме официално становище, като взема предвид препоръката на [ЕБО], изискващ[о] от компетентния орган да предприеме необходимите действия, за да се гарантира спазването на правото на Съюза.

(29) На трето място, за да бъдат преодолени изключителни ситуации на системно бездействие от страна на съответния компетентен орган, на [ЕБО] следва да бъдат предоставени правомощия, като последна мярка, да приема решения, чиито адресати са отделни финансови институции. Тези правомощия следва да бъдат ограничени до изключителни обстоятелства, при които компетентният орган не се съобразява с взетото по отношение на него официално становище и в които правото на Съюза е пряко приложимо за финансовите институции съгласно действащи или бъдещи регламенти на Съюза“.

10 Съгласно член 1, параграф 2 от този регламент ЕБО действа в рамките на правомощията, предоставени му с този регламент, и в рамките на приложното поле в частност на Директива 94/19, доколкото същата е приложима за кредитните и за финансовите институции, както и за компетентните органи, които упражняват надзор върху тях.

11 Член 4 от посочения регламент гласи:

„За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

[...]

2. „компетентни органи“ означава:

[...]

iii) по отношение на схемите за гарантиране на депозити — органите, които управляват схемите за гарантиране на депозити съгласно Директива [94/19], или, когато дейността на схемите за гарантиране на депозити се управлява от частно дружество — публичният орган, отговарящ за надзора върху тези схеми съгласно посочената директива“.

12 Член 17 от Регламент № 1093/2010 е озаглавен „Нарушение на правото на Съюза“ и предвижда:

„1. Ако даден компетентен орган не е приложил посочените в член 1, параграф 2 актове или ги е приложил по начин, който изглежда е в нарушение на правото на Съюза, включително утвърдените съгласно членове 10—15 регулаторни технически стандарти и технически стандарти за изпълнение, по-специално като не е гарантирал, че дадена финансова институция отговаря на изискванията, предвидени в посочените актове, [ЕБО] действа в съответствие с правомощията, предвидени в параграфи 2, 3 и 6 от настоящия член.

2. По искане от един или повече компетентни органи, от Европейския парламент, от Съвета, от Комисията или от Групата на участниците от банковия сектор или по своя собствена инициатива и след като уведоми за това съответния компетентен орган, [ЕБО] може да разследва предполагаемото нарушение или неприлагане на правото на Съюза.

[...]

3. Най-късно два месеца след началото на разследването, [ЕБО] може да отправи до съответния компетентен орган препоръка, посочваща действията, чието предприемане е необходимо за спазване на правото на Съюза.

[...]

6. Без да се засягат правомощията на Комисията по член 258 ДФЕС, ако даден компетентен орган не се съобрази с посоченото в параграф 4 официално становище в предвидения в него срок и ако е необходимо да бъдат предприети навременни действия за отстраняване на последиците от неспазването на законодателството, за да се запазят или възстановят неутралните условия на конкуренция на пазара или да се гарантира правилното функциониране и целостта на финансовата система, [ЕБО] може, ако съответните изисквания, предвидени в посочените в член 1, параграф 2 актове, се прилагат пряко по отношение на финансовите институции, да приеме индивидуално решение, чийто адресат е отделна финансова институция, в което се изисква тя да предприеме необходимите действия за спазване на своите задължения съгласно правото на Съюза, включително прекратяване на възприетата практика.

[...]

7. Решения, приети съгласно параграф 6, имат предимство пред всякакво предишно решение, прието по същия въпрос от компетентните органи.

[...]“.

Директива 2001/24

13 Съображения 2, 5 и 6 от Директива 2001/24 имат следното съдържание:

„(2) Успоредно с премахването на [пречките за свободата на установяване и за свободата на предоставяне на услуги в рамките на Съюза] следва да се уреди положението, до което могат да доведат затрудненията на една кредитна институция, особено когато тя има клонове в други държави членки.

[...]

(5) Приемането на Директива [94/19], която въвежда принципа на задължително членство на кредитните институции в система за гарантиране на влоговете в тяхната държава на произход, е допълнително доказателство за нуждата от взаимно признаване на мерките за оздравяване и производствата по ликвидация.

(6) На административните или съдебни органи на държавата членка по произход трябва да бъде предоставено изключително правомощие да вземат решения относно мерките за оздравяване, предвидени в действащото законодателство и съществуващи в практиката на тази държава членка, както и да прилагат посочените мерки. Поради трудностите при хармонизиране на законодателствата и практиката на държавите членки е нужно да бъде установено взаимно признаване от държавите членки на мерките, които всяка от тях предприема за възстановяване на жизнеспособността на лицензираните от нея кредитни институции“.

14 Съгласно член 1, параграф 1 от тази директива същата „се прилага за кредитните институции и техните клонове, които са създадени в държави членки, различни от държавата, където се намира [седалището] на институцията, съгласно определението в член 1, точки 1 и 3 от Директива 2000/12/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 20 март 2000 година относно приемането и осъществяването на дейност на кредитни институции [(ОВ L 126, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 3, стр. 198)], като се спазват условията и изключенията, предвидени в член 2, параграф 3 от [последната директива]“.

15 Съгласно член 2, седмо тире от Директива 2001/24 „мерки за оздравяване“ са мерки, „които

имат за цел да запазят или възстановят финансовото състояние на кредитна институция и биха могли да засегнат съществуващите права на трети лица, включително мерки, свързани с възможност за временно преустановяване на плащания, спиране на изпълнителни действия или намаляване на вземанията“.

- 16 Член 3 от тази директива, озаглавен „Предприемане на мерки за оздравяване — приложимо право“, гласи:

„1. Само административни или съдебни органи на държавата членка по произход са компетентни да вземат решение за прилагане на една или повече оздравителни мерки в кредитна институция, включително в клоновете, установени в други държави членки.

2. Мерките за оздравяване се прилагат в съответствие със законовите и подзаконовите разпоредби и с процедурите, приложими в държавата членка по произход, доколкото друго не е предвидено в настоящата директива.

[...]

Мерките за оздравяване са действащи в [целия Съюз] от момента, в който станат действащи в държавата членка, в която са предприети“.

Препоръка ЕВА/REC/2014/02

- 17 В съображение 25 от Препоръка ЕВА/REC/2014/02 ЕБО констатира, че БНБ е нарушила правото на Съюза, като не е извършила установяване на неналичността на депозитите в КТБ в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 и като е преустановила изпълнението на всички задължения на КТБ, с което е възпрепятствала достъпа на вложителите до депозитите, гарантирани чрез предвидената с тази директива схема.
- 18 Съгласно съображение 27 от тази препоръка, макар че няма изричен акт, с който да се установява неналичността на депозитите в КТБ по смисъла на посочената разпоредба, решението на БНБ от 20 юни 2014 г. да постави КТБ под специален надзор и да преустанови изпълнението на задълженията ѝ предполага, че БНБ е установила неналичността на въпросните депозити.
- 19 В точка 1 от посочената препоръка ЕБО иска от БНБ и ФГВБ да предприемат в съответствие с член 4, параграф 3 ДЕС всички необходими мерки, за да гарантират спазването на задълженията си по член 1, точка 3, подточка i) и член 10, параграфи 2 и 3 от Директива 94/19, включително като тълкуват, доколкото е възможно, националното право в съответствие с тези разпоредби.
- 20 Освен това в точки 2 и 3 от същата препоръка ЕБО иска от БНБ да гарантира до 21 октомври 2014 г., че вложителите ще имат достъп до гарантирания размер на депозитите си в КТБ, било като премахне или намали произтичащите от надзорните ѝ действия ограничения по отношение на достъпа до депозитите, било като установи неналичността на депозитите, както е посочено в член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19. ЕБО иска от ФГВБ, в случай че БНБ не предприеме нито едно от тези действия в посочения срок, да провери вземанията на вложителите в КТБ и да изплати гарантирания размер на тези депозити в съответствие с член 10 от Директива 94/19, тъй като мерките за поставяне под специален надзор, приети по отношение на КТБ с решението, споменато в точка 18 от настоящото решение, са равнозначни на установяване — по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 — на неналичността на въпросните депозити.

Българското право

Законът за гарантиране на влоговете в банките

21 Съгласно член 1 от Закона за гарантиране на влоговете в банките (ДВ, бр. 49 от 29 април 1998 г.), който транспонира Директиви 94/19 и 2009/14 в българския правен ред, този закон „урежда създаването, функциите и дейността на [ФГВБ], и реда за изплащане на влоговете до гарантирания размер“.

22 Съгласно член 4, алинеи 1 и 2 от посочения закон:

„(1) [ФГВБ] гарантира пълно изплащане на сумите по влоговете на едно лице в една банка независимо от броя и размера им до 196 000 лв. [около 100 000 EUR]

(2) В посочената сума се включват и начислените лихви към датата на решението на [БНБ] по чл. 23, ал. 1“.

23 Член 23 от същия закон гласи следното:

„(1) [ФГВБ] изплаща задължения на съответната банка към нейни вложители до гарантираните размери, когато [БНБ] е отнела издадената лицензия за банкова дейност на търговската банка.

[...]

(3) В срок до три работни дни от датата на решението на [БНБ] по ал. 1 назначеният квестор, ликвидатор или синдик е длъжен да представи на управителния съвет на [ФГВБ] информация за влоговете в банката.

[...]

(10) За вземанията си над полученото от [ФГВБ] вложителите се удовлетворяват от имуществото на банката в съответствие с действащото законодателство.

[...]“.

Законът за кредитните институции

24 Член 36 от Закона за кредитните институции (ДВ, бр. 59 от 21 юли 2006 г.) предвижда:

„[...]

(2) [БНБ] задължително отнема издадения лиценз на банка поради неплатежоспособност, когато:

1. не изпълнява повече от 7 работни дни свое изискуемо парично задължение, ако това е пряко свързано с финансовото състояние на банката и по преценка на БНБ не може да се очаква изплащане на изискуемите парични задължения в приемлив период от време, или

2. собственият ѝ капитал е отрицателна величина.

(3) Решението по ал. 2 се взема от БНБ до 5 работни дни от установяване на неплатежоспособността“.

[...]

(7) С отнемането на лиценза дейността на банката се прекратява и се извършва принудителната ѝ ликвидация.

[...]“.

25 Член 79, алинея 8 от посочения закон гласи:

„[БНБ], нейните органи и оправомощените от тях лица не носят отговорност за вреди при упражняване на надзорните си функции, освен ако са действали умишлено“.

26 Член 115 от Закона за кредитните институции има следното съдържание:

„(1) За да се оздрави банка, при която е налице опасност от неплатежоспособност, БНБ може да постави тази банка под специален надзор.

(2) Опасност от неплатежоспособност на банка е налице, когато:

[...]

2. ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или

3. банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори.

[...]“.

27 Съгласно член 116 от този закон:

„(1) В случаите по чл. 115, ал. 1 БНБ поставя банката под специален надзор, [...].

(2) В случаите по ал. 1 БНБ може да:

1. намали лихвите по задълженията на банката до средния им пазарен размер;

2. спре за определен срок изцяло или частично изпълнението на всички или на някои от задълженията ѝ;

3. ограничи дейността ѝ изцяло или частично;

[...]“.

28 Член 119, алинеи 4 и 5 от посочения закон гласи:

„(4) В случаите по чл. 116, ал. 2, т. 2 и за периода, за който БНБ е упражнила това правомощие, се смята, че банката не е в забава относно изпълнението на паричните задължения, чието изпълнение е спряно.

(5) В случаите по чл. 116, ал. 2, т. 2 банката не носи имуществена отговорност за неизпълнението на задълженията, чието изпълнение е спряно със специалния надзор. През времето на специалния надзор не текат лихви за забава и неустойки относно паричните задължения на банката, чието изпълнение е спряно, а договорните лихви върху такива задължения се начисляват, но се заплащат след вдигане на специалния надзор“.

Законът за банковата несъстоятелност

29 Съгласно член 94, алинея 1 от Закона за банковата несъстоятелност (ДВ, бр. 92 от 27 септември 2002 г.):

„При извършване на разпределение на осребреното имущество вземанията се изплащат в следния ред:

[...]

4. [...] вземания на вложители, които не са покрити от системата за гарантиране на

влоговете;

[...]“.

Законът за отговорността на държавата и общините за вреди

30 Член 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ДВ, бр. 60 от 5 август 1988 г.) гласи:

„(1) Държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност.

(2) Исковете по ал. 1 се разглеждат по реда, установен в Административнопроцесуалния кодекс [...]“.

31 Член 4 от този закон гласи:

„Държавата и общините дължат обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането, независимо от това, дали са причинени виновно от длъжностното лице“.

32 Член 8, алинея 3 от посочения закон предвижда:

„Когато закон или указ е предвидил специален начин на обезщетение, този закон не се прилага“.

АПК

33 Съгласно член 204, алинея 1 от Административнопроцесуалния кодекс (ДВ, бр. 30 от 11 април 2006 г., наричан по-нататък „АПК“):

„Иск [за обезщетение] може да се предяви след отмяната на административния акт по съответния ред“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

34 През 2008 г., 2010 г. и 2011 г. между ВТ и КТБ са сключени три договора за безсрочен преференциален депозит в евро и български левове. Вложените суми са защитени от ФГВБ общо до 196 000 BGN (около 100 000 EUR).

35 С писма от 20 юни 2014 г. КТБ уведомява БНБ, че спира плащанията си към клиенти поради недостиг на ликвидни средства в резултат на масирано теглене на средства от държани от нея депозити. С решение от същия ден, допълнено с решение от 22 юни 2014 г., и двете приети на основание на Закона за кредитните институции, БНБ поставя КТБ, поради опасност от неплатежоспособност, под специален надзор за срок от три месеца, назначава квестори, спира изпълнението на всички задължения на КТБ и забранява на същата да извършва всички дейности, посочени в банковия ѝ лиценз. С прессъобщение от 22 юни 2014 г. БНБ обявява, че целта на тези решения е да се запази финансовата стабилност на страната.

36 Видно от акта за преюдициално запитване, Софийски апелативен съд (България) определя 20 юни 2014 г. за начална дата на неплатежоспособността на КТБ, тъй като към този момент се установява отрицателен собствен капитал на банката по смисъла на член 36, алинея 2, точка 2 от Закона за кредитните институции.

37 С решение от 30 юни 2014 г. на основание на същия закон БНБ намалява, считано от 1 юли

- 2014 г., лихвените проценти по депозитите в КТБ до средния пазарен размер и приема скала на стандартните лихвени проценти. В съответствие с тази скала лихвите по депозитите на ВТ са начислени като договорни лихви за периода до 6 ноември 2014 г.
- 38 С решение от 16 септември 2014 г. БНБ удължава до 20 ноември 2014 г. срока на мерките за специален надзор с оглед на това, че продължават да са налице първоначалните основания за приемането на решенията от 20 и 22 юни 2014 г.
- 39 На 25 септември 2014 г. Комисията изпраща официално уведомително писмо до министъра на финансите (България) и до БНБ на основание член 258 ДФЕС заради неправилното транспониране на член 1, точка 3 и член 10, параграф 1 от Директива 94/19 и заради неспазването на принципа на свободно движение на капитали, предвиден в член 63 ДФЕС. С прессъобщение от същия ден Комисията обявява, че открива производство за установяване на неизпълнение на задължения. Производството е прекратено на 10 декември 2015 г.
- 40 Вследствие на Препоръка ЕВА/REC/2014/02, с решение от 6 ноември 2014 г. БНБ отнема разрешението за увеличение на капитала на КТБ с предоставени средства по договор за заем, по съображение че тъй като КТБ е финансирала заемодателя, тези средства са осигурени от самата банка. Освен това с решение от същия ден БНБ отнема на основание член 36, алинея 2, точка 2 от Закона за кредитните институции притежавания от КТБ лиценз за извършване на банкова дейност.
- 41 По силата на последното решение на 4 декември 2014 г. на ВТ е изплатена чрез ФГВБ сума в размер на 196 000 BGN (около 100 000 EUR), както и договорни и възнаградителни лихви за периода от 30 юни 2014 г. до 6 ноември 2014 г. Остатъкът по кредитните салда в размер на 44 070,90 BGN. (около 22 500 EUR) е вписан в списъка на приетите вземания в производството по несъстоятелност, с поредност на удовлетворяване по член 94, алинея 1, точка 4 от Закона за банковата несъстоятелност.
- 42 На основание член 1, алинея 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди и член 204, алинея 1 от АПК ВТ предявява пред запитващата юрисдикция иск за присъждане на обезщетение за всички вреди, произтекли пряко и непосредствено от действия и бездействия на БНБ, нарушаващи правото на Съюза.
- 43 Първата искова претенция на ВТ е БНБ да бъде осъдена да ѝ заплати сумата от 8627,96 BGN (около 4400 EUR), представляваща законна лихва за периода от 30 юни 2014 г. до 4 декември 2014 г. върху гарантирания размер на депозитите в КТБ. В подкрепа на тази претенция ВТ твърди, че в качеството си на компетентен орган БНБ е трябвало да установи в срока по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, че депозитите са станали неналични по смисъла на член 10, параграф 1 от тази директива. С бездействието си да установи това обстоятелството БНБ забавила до 4 декември 2014 г. изплащането от ФГВБ на гарантираните депозити. Прессъобщението на Комисията, споменато в точка 39 от настоящото решение, както и съображение 25 от Препоръка ЕВА/REC/2014/02 потвърждавали, че бездействието на БНБ е незаконосъобразно.
- 44 Втората искова претенция на ВТ е запитващата юрисдикция да осъди БНБ да ѝ заплати 44 070,90 BGN (около 22 500 EUR), съответстващи на сумата над гарантирания размер на депозитите. В подкрепа на тази претенция ВТ твърди по-специално че мерките за специален надзор, приети от БНБ по отношение на КТБ, са били неоправдани и непропорционални на състоянието на тази банка към 20 юни 2014 г. Тези мерки били в нарушение и на членове 63—65 ДФЕС и не били насочени към оздравяване на банката, която се нуждаела само от ликвидна подкрепа. При условията на алтернативност вредите по втората искова претенция били претендирани на основание отговорността на БНБ за неправомерно бездействие, изразяващо се в упражняването на недостатъчен надзор, което влошило положението на КТБ и освен това било констатирано от Сметната палата (България) в доклад за периода от 1 януари 2012 г. до 31 декември 2014 г.

45 Що се отнася до първата искова претенция, запитващата юрисдикция счита, че е от съществено значение да се определи приложимият в случая режим на отговорност. В този контекст тя пита в частност дали посоченото в член 7, параграф 6 от Директива 94/19 право на вложителя да получи компенсация обхваща всички вреди, произтичащи от неизплащането на депозитите в определения срок, включително вредите, произтичащи от недостатъчен надзор над кредитната институция, която държи депозитите, или това понятие се отнася само до правото на изплащане на гарантираните размери на депозитите на основание член 7, параграф 1а от тази директива.

46 При тези условия Административен съд София-град (България) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли от принципите за равностойност и ефективност по правото на Европейския съюз, че националният съд е задължен служебно да квалифицира иск като предявен на основание неизпълнение на задължението на държава членка по чл. 4, параграф 3 от Договора за Европейския съюз, когато искът има за предмет извъндоговорната отговорност на държава членка за вреди от нарушение на правото на Европейския Съюз, причинени от институция на държава членка, при условие че:

- чл. 4, параграф 3 от Договора не е посочен изрично като правно основание в исковата молба, но от обстоятелства на иска следва, че се претендират вреди от нарушаване на норми по правото на Европейския съюз
- претенцията за вреди се основава на национална норма за отговорността на държавата за вреди от административна дейност, уредена като безвиновна и при следните условия: незаконосъобразен акт, действие или бездействие на орган или длъжностно лице, осъществени при или по повод на административна дейност; претърпяна вреда - имуществена или неимуществена; пряка и непосредствена причинна връзка между вредата и незаконосъобразното поведение на органа
- по националното право на държавата членка съдът служебно е задължен да определи правното основание на иск за отговорността на държавата от дейността на правозащитни органи, въз основа на обстоятелствата, на които се основава иска?

2) Следва ли от съображение 27 от Регламент [№ 1093/2010], че издадената препоръка на основание чл. 17, параграф 3 от регламента, при обстоятелствата по главното производство, с която е установено допуснато нарушение на правото на ЕС от националната централна банка на държава членка във връзка със сроковете за плащане на гарантираните депозитите на вложителите в конкретна кредитна институция:

- поражда право за вложителите в същата кредитна институция да се позовават на препоръката пред национален съд за да обосноват иск за вреди от същото нарушение на правото на ЕС, предвид изричното правомощие на [ЕБО] да установява нарушение на правото на Европейския съюз и, че вложителите не са и не могат да бъдат адресати на препоръката и за същите не поражда пряко правни последици;
- е валидна по отношение на изискването нарушената норма да установява ясни и безусловни задължения, предвид, че чл. 1, параграф 3, буква i) от Директива [94/19], тълкуван във връзка със съображения 12 и 13 от същата директива, не съдържа всички елементи, необходими за да възникне ясно и безусловно задължение за държавите членки и не поражда пряко права за вложителите, както и, че тази директива предвижда минимално ниво на хармонизация, което не включва елементите, въз основа на които да се извърши установяването на неналичен депозит, препоръката не е обоснована с други ясни и безусловни норми

по правото на ЕС за тези елементи, в това число относно: преценката на недостига на ликвидност и липсата на близка перспектива за плащане; съществуващо задължение за прилагане на мерки за ранна намеса и за поддържане на кредитната институция като действаща?

- предвид предмета - гарантиране на депозитите, е валидна по отношение на националната централна банка, която няма отношение към националната схема за гарантиране на депозитите и не е компетентен орган по чл. 4, параграф 2, буква [iii] от Регламент [№ 1093/2010], и правомощието на [ЕБО] по чл. 26, параграф 2 от същия регламент - да издаде препоръки по отношение на схемата за гарантиране на депозитите?
- 3) Следва ли, в контекста на Решение от 12 октомври 2004 г., Paul и др., C-222/02, EU:C:2004:606, точки 38—39, 43 и 49—51, Решение от 5 март 1996г. по съединени дела C-46/93 и C-48/93, Braserie du pecheur SA и Factortame Ltd, ECLI:EU:C: 1996:79, т. 42 и т. 51, точка 19 от Решението по дело Dorsch Consult/Съвет и Комисия, C-237/98 P, ECLI:EU:C:2000:321, т. 11 от Решение от 2 декември 1971 година, Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt, 5/71, на Съда на ЕС и актуалното състояние на правото на Европейския съюз, относимо към обстоятелствата по главното производство, че
- А) Нормите на Директива [94/19], и конкретно чл. 7, параграф 6 от тази директива, предоставят права на вложителите да претендират вреди срещу държавата членка от недостатъчен надзор над кредитната институция, която държи депозитите, и ограничени ли са тези права до гарантираните размери на депозитите или понятието „компенсация“ по тази разпоредба следва да се тълкува разширително?
 - Б) Надзорните мерки за оздравяване на кредитна институция, като приложените в главното производство от националната централна банка на държавата членка, в това число спиране на плащанията, предвидени по конкретно в чл. 2, седмо тире от Директива [2001/24], съставляват неоправдана и непропорционална намеса в правото на собственост на вложителите, обосноваваща извъндоговорната отговорност за вреди от нарушение на правото на ЕС, при положение че съответната държава членка е предвидила в законодателството си начисляване на договорни лихви за периода на мерките, а за депозитите над гарантирания размер — удовлетворяването им в общото производство по несъстоятелност и възможност за плащане на лихви, предвид чл. 116, ал. 5 от Закона за кредитните институции и чл. 4, ал. 2, т. 1 и чл. 94, ал. 1, т. 4 от Закона за банковата несъстоятелност по българското право?
 - В) Условието за извъндоговорната отговорност за вреди от действия и бездействия във връзка с упражнени надзорни правомощия от националната централна банка на държава членка, попадащи в приложното поле на чл. 65, параграф 1, буква б) от Договора за функционирането на ЕС, предвидени по правото на държавата членка, не следва да противоречат на условията и принципите за тази отговорност, установени по правото на ЕС, и по-конкретно на: принципа за независимост на иска за обезщетение от иска за отмяна и установената недопустимост на изискване по националното право за предварителна отмяна на юридическото действие и бездействие, от което се претендират вредите; за недопустимост на изискване по националното право, свързано с виновно поведение на органи или длъжностни лица, от чието поведение се претендират вредите; изискването ищецът да е претърпял действителна и сигурна вреда при искове за имуществени вреди към момента на предявяване на иска?
 - Г) Да бъде съобразено изискването за незаконосъобразност на съответното поведение на институцията, равностойно на изискване по националното право на държавата

членка за отмяна юридическото действие или бездействие, от което се претендират вредите — мерки за оздравяване на кредитна институция, на основание принципа за независимост на иска за вреди от иска за отмяна по правото на Европейския съюз, предвид обстоятелствата по главното производство и, че:

- ищецът — вложител в кредитна институция, не е адресат на тези мерки, както и, че според националното право и съдебна практика този ищец няма право на иск за отмяна спрямо индивидуалните решения, с които са приложени тези мерки и които решения са влезли в сила
- правото на ЕС в съответната област конкретно Директива [2001/24], не предвижда изрично задължение за държавите членки да въведат обжалваемост на мерките за надзор по отношение на всички кредитори с оглед признаването на мерките за валидни
- по правото на държавата членка не е предвидена извъндоговорна отговорност за вреди от законосъобразно поведение на орган или длъжностно лице?

Д) В случай, че се даде тълкуване, че не е приложимо изискването за незаконосъобразност на съответното поведение на институцията при обстоятелствата по главното производство, към искове на вложител в кредитна институция за вреди от действия и бездействия на националната централна банка на държавата членка, и по-специално за лихви поради неизплатени в срок гарантирани депозити и за депозитите над гарантирания размер, претендирани като вреди за нарушение на членове 63—65, 120 от Договора за функционирането на Европейския съюз, чл. 3 от Договора за Европейския съюз и чл. 17 от [Хартата], са приложими условията, установени от Съда на ЕС за извъндоговорната отговорност за вреди:

- от законосъобразно поведение на институция, и конкретно трите кумулативни условия, а именно: наличие на действителна вреда, на причинно-следствена връзка между нея и въпросното действие, както и на необичаен и особен характер на вредата, по-специално към иска за лихви поради неизплатени в срок гарантирани депозити или
- в областта на икономическата политика и по-специално условието [за възникване на отговорност] „само ако е налице достатъчно съществено нарушение на висша правна норма за защита на частноправните субекти“, по-специално към иск на вложител за депозитите над гарантирания размер, претендирани като вреди, предвид предоставената широка свобода на преценка на държавите членки във връзка с чл. 65, параграф 1, буква б) от Договора за функционирането на Европейския съюз и мерките по Директива [2001/24], за които е приложим реда по националното право, когато обстоятелствата, свързани с кредитна институция и лицето, което претендира вредите, са свързани само с една държава членка, но по отношение на всички вложители са приложими едни и същи норми и конституционния принцип за равенство пред закона?

4) Следва ли от тълкуването на чл. 10, параграф 1 във връзка с чл. 1, параграф 3, буква i) от и чл. 7, параграф 6 от Директива [94/19] и правните положения, изведени в решение от 21 декември 2016 г., Vervloet и други, ECLI:EU:C:2016:975, т. 82—84 на Съда на ЕС, че в обхвата на нормите на директивата попадат и вложители,

- чиито депозити не са изискуеми на основание договори и законови разпоредби за периода от преустановяване на плащанията от кредитната институция до

отнемането на лиценза ѝ за банкова дейност, в това число съответният вложител не е изразил воля за настъпване на тази изискуемост,

- които са се съгласили с клауза, предвиждаща изплащането на гарантирания размер на депозитите по реда на националното законодателство на държавата членка и конкретно след отнемането на лиценза на кредитната институция, която държи депозитите и което условие е спазено и
- посочената клауза в договорите за депозити има силата на закон между страните съгласно националното законодателство на държавата членка?

Следва ли от разпоредбите на тази директива или от друга норма по правото на ЕС, че националният съд не следва да съобрази подобна клауза в договорите за депозити и да разгледа иск на вложител за лихви от неизплащане в срок на гарантирания размер на депозитите по същите договори при условията на извъндоговорната отговорност за вреди от нарушение на правото на ЕС и на основание чл. 7, параграф 6 от Директива 94/19?“.

Производството пред Съда

- 47 С решение на председателя на Съда от 18 септември 2018 г. производството по настоящото дело е спряно до постановяването на решение по дело C-571/16. След като на 4 октомври 2018 г. обявява решението си по дело Кантарев (C-571/16, EU:C:2018:807), Съдът се обръща към запитващата юрисдикция с въпроса дали поддържа преюдициалното си запитване.
- 48 С определение от 9 ноември 2018 г. запитващата юрисдикция уведомява Съда, че поддържа преюдициалното си запитване, тъй като според нея решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев (C-571/16, EU:C:2018:807), не отговаря на всички въпроси, повдигнати по настоящото дело.

По преюдициалните въпроси

По третия въпрос, буква а)

- 49 С третия си въпрос, буква а), който следва да се разгледа на първо място, запитващата юрисдикция иска по същество да разбере как трябва да се тълкува член 7, параграф 6 от Директива 94/19: в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до определения в член 7, параграф 1а от тази директива размер, или в смисъл, че дава на посочения вложител и основание да търси обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични.
- 50 Като начало следва да се отбележи, че сам по себе си текстът на член 7, параграф 6 от Директива 94/19, който задължава държавите членки да гарантират, че „правото на вложителя на компенсация“ може да бъде предявено по исков ред срещу схемата за гарантиране на депозитите, не позволява да се даде отговор на въпроса на запитващата юрисдикция, поради което е необходимо да се вземат предвид още и контекстът на тази разпоредба и преследваните с посочената директива цели.
- 51 Директива 94/19 има за цел да въведе в рамките на Съюза защита на вложителите в случай на неналичност на депозитите в кредитна институция, която е част от схема за гарантиране на депозитите (решение от 12 октомври 2004 г., Paul и др., C-222/02, EU:C:2004:606, т. 26). Същевременно тя цели да се осигури стабилността на банковата система, като се избегнат

масовите изтегляния на банкови депозити не само от кредитна институция в затруднение, но също така и от стабилни институции, след загуба на общественото доверие в стабилността на банковата система (решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 56 и цитираната съдебна практика). Видно от осмо съображение от Директива 94/19, тя извършва във връзка с депозитите само минимална хармонизация (вж. в този смисъл решение от 21 декември 2016 г., Vervloet и др., C-76/15, EU:C:2016:975, т. 82).

- 52 В този контекст член 3 от Директива 94/19 задължава държавите членки да осигурят въвеждането и официалното признаване на тяхна територия на една или повече схеми за гарантиране на депозити и предвижда задължение за компетентните органи, издали лиценз на кредитните институции, да следят, в сътрудничество със схемата за гарантиране на депозитите, тези кредитни институции да изпълняват задълженията си като участници в тази схема. Става въпрос за това да се гарантира на вложителите, че кредитната институция, в която те правят депозити, е част от схема за гарантиране на депозитите и съответно в случай на неналичност на депозитите ще имат право на компенсация в съответствие с правилата, предвидени конкретно в член 7 от посочената директива (вж. в този смисъл решение от 12 октомври 2004 г., Paul и др., C-222/02, EU:C:2004:606, т. 27—29).
- 53 В такъв случай съгласно член 7, параграф 1а от Директива 94/19 схемите за гарантиране на депозити трябва да осигуряват минимално равнище на покритие от 100 000 EUR за всеки вложител, освен ако съответните депозити са изключени по силата на член 2 от тази директива от гаранционния режим, или в съответствие с член 7, параграф 2 от същата са изключени или гарантирани в по-нисък размер в съответната държава членка.
- 54 Освен това съгласно член 10, параграф 1 от Директива 94/19 схемите за гарантиране на депозити трябва да са в състояние да изплащат надлежно проверените вземания на вложителите по отношение на неналични депозити в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи са установили неналичността, както е посочено в член 1, точка 3, подточка i) от тази директива.
- 55 Така от целите, преследвани с Директива 94/19, и от контекста, в който се вписва член 7, параграф 6 от нея, следва, че предвиденото в тази разпоредба „право на компенсация“, чиито размер е определен в член 7, параграф 1а, а условията на изплащане — уточнени в член 10, параграф 1 от тази директива, се отнася единствено до изплащането, от схемата за гарантиране на депозитите, на надлежно проверените вземания на вложителите, когато компетентните органи са установили в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 неналичността на депозитите, държани от съответната кредитна институция.
- 56 Това стриктно тълкуване на член 7, параграф 6 от Директива 94/19 се потвърждава от двадесет и четвъртото ѝ съображение, в което се уточнява, че тази директива не може да доведе до отговорност на държавите членки или техните компетентни органи по отношение на вложителите, ако те са осигурили официалното въвеждане и признаване на една или повече схеми за гарантиране на депозитите или на самите кредитни институции и са осигурили компенсиранието или защитата на вложителите съгласно условията, предписани от посочената директива.
- 57 В този контекст Съдът вече е уточнил в решение от 12 октомври 2004 г., Paul и др. (C-222/02, EU:C:2004:606, т. 50 и 51), че след като предвидената в Директива 94/19 компенсация на вложителите в случай на неналичност на техните депозити е гарантирана, тази директива не дава на вложителите права, по силата на които да ангажират отговорността на държавата на основание на правото на Съюза, когато депозитите им не са налични поради слаб надзор от страна на компетентните национални органи.
- 58 Не води до различен извод изтъкнатото от ищцата в главното производство обстоятелство, че кредитната институция, по делото, по което е постановено цитираното в предходната точка

решение, не участва в схемата за гарантиране на депозитите, за разлика от кредитната институция по настоящото дело.

- 59 Освен това, както Съдът вече е отбелязал, възможно е практическата ефективност на наложения с Директива 94/19 режим на гарантиране на депозитите да бъде застрашена, ако националните схеми за гарантиране на депозитите са обременени с рискове, които не са пряко свързани с целта на тази схема, като например произтичащите от недостатъчния надзор над кредитните институции от страна на компетентните органи. Всъщност колкото по-големи са рисковете, подлежащи на покритие, толкова повече се занижава гаранцията на депозитите и толкова по-малко схемата за гарантиране на депозитите — в хипотезата на средства, които по същество остават постоянна величина — е в състояние да допринесе за постигането на преследваната с тази директива двойна цел, припомнена в точка 51 от настоящото решение (вж. в този смисъл решение от 21 декември 2016 г., *Vervloet и др.*, C-76/15, EU:C:2016:975, т. 84).
- 60 С оглед на изложените по-горе съображения на третия въпрос, буква а) следва да се отговори, че член 7, параграф 6 от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до размера, определен в член 7, параграф 1а от тази директива, след като компетентният национален орган установи неналичността на държаните от съответната кредитна институция депозити в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от посочената директива, поради което член 7, параграф 6 от нея не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични.

По четвъртия въпрос

- 61 С четвъртия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да разбере дали разпоредбите на член 1, точка 3, подточка i) във връзка с разпоредбите на член 7, параграф 6 и член 10, параграф 1 от Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба или договорна клауза, съгласно която депозит в кредитна институция, чиито плащания са преустановени, става изискуем едва след като компетентният орган отнеме издадения на тази институция банков лиценз и при условие че вложителят изрично е поискал изплащане на този депозит. При утвърдителен отговор запитващата юрисдикция иска да установи дали тези или други разпоредби от правото на Съюза я задължават да не приложи въпросната национална правна уредба или договорна клауза, за да се произнесе по иск за обезщетение за вредата, която се твърди, че е причинена поради изплащането на гарантирания размер на такъв депозит извън предвидения с тази директива срок.
- 62 Следва да се припомни, на първо място, че съгласно член 1 точка 3, подточка i) от Директива 94/19 понятието „неналичен депозит“ по смисъла тази директива означава „депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно [законовите] и договорни условия, приложими към него“, когато не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила дължими и изискуеми депозити, компетентни органи са установили, че по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, тази „кредитна институция изглежда неспособна за момента [...] да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи“.
- 63 Както изрично следва от текста на член 1, точка 3, подточка i), първа алинея от Директива 94/19, необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и изискуем, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да

изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи (решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, С-571/16, EU:C:2018:807, т. 49). Освен това максималният петдневен срок, даден на компетентния орган, за да изпълни безусловното и достатъчно точно задължение да установи неналичността, е съгласно самия член 1, точка 3, подточка i), втора алинея от тази директива императивен и никаква възможност за дерогиране на този срок не е предвидена в някоя от останалите разпоредби на посочената директива (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, С-571/16, EU:C:2018:807, т. 60 и 100). Така от текста на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 следва, че тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение, поради което предоставя права на частноправните субекти, и следователно съдържа норма с директен ефект (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, С-571/16, EU:C:2018:807, т. 98—104).

64 На второ място, в системата на Директива 94/19, от една страна, установяването на неналичността на депозитите в кредитна институция, с което се задейства механизмът за намеса на националните схеми за гарантиране на депозитите, е предпоставка за изплащането на гарантирания размер на въпросните депозити от тези схеми в съответствие с член 7 от Директивата. От друга страна, съгласно член 10, параграф 1 от същата, установяването на неналичността бележи началото на срока за изплащане на депозитите, а именно двадесет работни дни (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, С-571/16, EU:C:2018:807, т. 72).

65 Тъй като установената неналичност е свързана с обективното финансово положение на кредитната институция и се отнася общо до всички депозити в тази институция, а не до всеки един от тях, достатъчно е да се констатира, че посочената кредитна институция не е изплатила някои депозити и че са изпълнени условията по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, за да се констатира неналичност на всичките депозити в тази институция (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, С-571/16, EU:C:2018:807, т. 82), включително тези, които към датата на установяване на неналичността не са били дължими и изискуеми съгласно приложимите законови и договорни условия и които съответно кредитната институция не е била длъжна да изплаща.

66 Както отбелязва генералният адвокат в точка 71 от заключението си, депозитът, който не е дължим, нито платим съгласно приложимите законови и договорни условия, не може да се взема предвид от компетентния орган, за да се установи неналичност на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, но същевременно от момента, в който компетентният орган установи неналичността на депозитите в съответната кредитна институция, такъв депозит трябва да се разглежда, по силата на същата разпоредба, като подлежащ на изплащане депозит.

67 В подкрепа на това тълкуване е и двойната цел на Директива 94/19, припомнена в точка 51 от настоящото решение. Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 58 от заключението си, ако депозитите, които не са дължими и платими към момента, в който компетентният орган установи в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от тази директива неналичността на някои държани от кредитна институция депозити, не бяха обхванати от предвидената в тази директива система за депозитно гарантиране, вложителите биха били изложени на опасността да не могат да получат своите депозити и стабилността на банковата система би била поставена на изпитание поради загубата на обществено доверие в системата за депозитно гарантиране.

68 При това положение от обстоятелството, че дадена схема за гарантиране на депозити е изплатила на вложителя суми, съответстващи на все още недължими и неизискуеми депозити по смисъла на член 1, точка 3 от Директива 94/19, не може да се направи извод, че тази схема е дерогирала предвиденото в член 10, параграф 1 от тази директива задължение.

- 69 От това следва, че член 1, точка 3, подточка i) във връзка с член 7, параграф 6 и член 10, параграф 1 от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че след като компетентният орган установи неналичността на държаните от съответната кредитна институция депозити, титулярят на депозит, който е нито дължим, нито изискуем съгласно приложимите към този депозит законови и договорни условия, може да претендира изплащане на гарантирания размер на този депозит.
- 70 На трето място, щом като определящи за установяването на неналичност на депозитите в кредитна институция са единствено условията по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, припомнени в точка 62 от настоящото решение, това установяване не може да зависи от отнемането на банковия лиценз на съответната кредитна институция, нито да се поставя в зависимост от условието титулярят на депозита да е предявил пред нея искане за плащане, което да не е изпълнено (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 69 и 87 и т. 1 и 3 от диспозитива). Следователно тези разпоредби на Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която налага такива изисквания или разрешава договорни клаузи, които ги предвиждат.
- 71 В този контекст следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда във всички случаи, когато от гледна точка на съдържанието си разпоредбите на директива са безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти могат пред националните съдилища да ги противопоставят на държавата, ако тя не е транспонирала в срок директивата в националното право или ако я е транспонирала неправилно. Когато разпоредбите на директива са безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти могат да ги противопоставят не само на държавата членка и всички органи на нейната администрация, но и на организации или лица, които се отличават от частноправните субекти и трябва да бъдат приравнени на държавата било защото са публичноправни юридически лица, които са част от държавата в широк смисъл, било защото са зависими или контролирани от публичен орган, било защото са натоварени от такъв орган да изпълняват задача в обществен интерес и за тази цел са им възложени изключителни правомощия (вж. в този смисъл решения от 10 октомври 2017 г., Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, т. 32—34 и от 22 март 2018 г., Anisimovienė и др., C-688/15 и C-109/16, EU:C:2018:209, т. 109).
- 72 Освен това всеки сезиран в рамките на своята компетентност национален съд е длъжен по свой почин да не прилага в разглеждания от него спор националните разпоредби, противоречащи на разпоредба от правото на Съюза с директен ефект, без да е необходимо да иска или да изчаква тяхната предварителна отмяна по законодателен път или по какъвто и да било друг ред, предвиден в конституцията (вж. в този смисъл решения от 4 декември 2018 г., Minister for Justice and Equality и Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, т. 35 и от 19 ноември 2019 г., А. К. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд), C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 160 и 161 и цитираната съдебна практика).
- 73 Следователно, щом като, както бе припомнено в точка 63 от настоящото решение, член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 има директен ефект, националният съд, сезиран от титуляря на депозит, който е станал неналичен по смисъла на тази разпоредба, с иск за обезщетение за вредите, причинени от забавеното изплащане на гарантирания размер на този депозит, трябва по силата на принципа на предимство на правото на Съюза да остави без приложение разпоредба на националното право, която обвързва изплащането на посочения размер с условията, споменати в точка 70 от настоящото решение.
- 74 По такъв иск националният съд не бива да взема предвид и договорна клауза, която просто отразява разпоредба от националното право, несъвместима с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19. Както отбелязва генералният адвокат в точка 69 от заключението си, щом като тази договорна клауза възпроизвежда съдържанието на разпоредба от националното право, която е несъвместима с правото на Съюза, националният съд трябва да приеме, че

последниците от несъвместимостта на тази разпоредба с правото на Съюза важат и за тази клауза.

- 75 С оглед на изложените по-горе съображения на четвъртия въпрос следва да се отговори, че разпоредбите на член 1, точка 3, подточка i) във връзка с разпоредбите на член 7, параграф 6 и член 10, параграф 1 от Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба или договорна клауза, съгласно която депозит в кредитна институция, чиито плащания са преустановени, става изискуем едва след като компетентният орган отнеме издадения на тази институция банков лиценз и при условие че вложителят изрично е поискал изплащане на този депозит. По силата на принципа на предимство на правото на Съюза националният съд, сезиран с иск за обезщетение за вредите, за които се твърди, че са причинени поради изплащането на гарантирания размер на такъв депозит извън срока по член 10, параграф 1 от тази директива, е длъжен за целите на произнасянето по този иск да не приложи тази национална правна уредба или договорна клауза.

По втория въпрос

- 76 С първата част на втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да разбере дали член 17, параграф 3 от Регламент № 1093/2010, с оглед на съображение 27 от същия, трябва да се тълкува в смисъл, че вложителят може да се позове на препоръка на ЕБО, издадена на основание на тази разпоредба и установяваща нарушение на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, каквато е Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02, за да обоснове иск за обезщетение за вреди, причинени от посоченото нарушение на правото на Съюза, въпреки че не е адресат на тази препоръка.
- 77 С втората част на този въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02 е валидна, доколкото, от една страна, установява нарушение на разпоредба от правото на Съюза, която според тази юрисдикция не определя ясно и безусловно задължение по смисъла на съображение 27 от този регламент, и от друга страна, е отправена до БНБ, която, все според запитващата юрисдикция, няма отношение към националната схема за гарантиране на депозитите и не е компетентен орган по смисъла на член 4, точка 2, подточка iii) от Регламент № 1093/2010.

По тълкуването на член 17, параграф 3 от Регламент № 1093/2010

- 78 Член 17, параграф 3, първа алинея от Регламент № 1093/2010 предвижда, че най-късно два месеца след началото на разследването по параграф 2 ЕБО може да отправи до съответния компетентен орган препоръка, посочваща действията, чието предприемане е необходимо за спазване на правото на Съюза. Такава препоръка се издава след приключване на започнатото от ЕБО разследване, когато се твърди, че в надзорните си практики националните органи не прилагат или прилагат неправилно или недостатъчно правото на Съюза, и по-специално актовете, посочени в член 1, параграф 2 от този регламент, сред които е и Директива 94/19.
- 79 Както припомня генералният адвокат в точка 76 от заключението си, препоръките на ЕБО, издавани на основание член 17, параграф 3 от Регламент № 1093/2010, са обхванати от категорията актове на Съюза, предвидена в член 288, пета алинея ДФЕС, като последната разпоредба предоставя на овластените да ги приемат институции правомощие за стимулиране и убеждаване, различно от правомощието за приемане на актове със задължителна сила (вж. в този смисъл решение от 20 февруари 2018 г., Белгия/Комисия, С-16/16 Р, ЕУ:С:2018:79, т. 26).
- 80 От практиката на Съда обаче следва, че макар препоръките да нямат обвързващо правно действие, националните съдилища са длъжни да ги вземат предвид при разрешаването на разглежданите от тях спорове, по-конкретно когато препоръките имат за цел да допълнят разпоредби на Европейския съюз с обвързващ характер (вж. в този смисъл решения от 13 декември 1989 г., Grimaldi, С-322/88, ЕУ:С:1989:646, т. 18, от 11 септември 2003 г., Altair

Chimica, C-207/01, EU:C:2003:451, т. 41 и от 15 септември 2016 г., Koninklijke KPN и др., C-28/15, EU:C:2016:692, т. 41 и цитираната съдебна практика).

- 81 С оглед на гореизложените съображения на първата част на втория преюдициален въпрос следва да се отговори, че член 17, параграф 3 от Регламент № 1093/2010, с оглед на съображение 27 от същия, трябва да се тълкува в смисъл, че националният съд трябва да вземе предвид издадена на основание на тази разпоредба препоръка на ЕБО, за да се произнесе по спора, с който е сезиран, и в частност по иск, с който се търси отговорност от държава членка за вреди, причинени на частноправен субект поради неприлагането или неправилното или недостатъчно прилагане на правото на Съюза — основание за процедурата по разследване, приключила с издаването на тази препоръка. В производството пред компетентните национални съдилища частноправните субекти, претърпели вреди от установеното с такава препоръка нарушение на правото на Съюза, дори да не са адресати на тази препоръка, трябва да могат да черпят доводи от нея за установяването на отговорността на съответната държава членка в резултат от посоченото нарушение на правото на Съюза.

По валидността на Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02

- 82 Като начало следва да се отбележи, че макар член 263 ДФЕС да изключва от контрола на Съда в производствата по жалба за отмяна актовете с характер на препоръка, от член 19, параграф 3, буква б) ДЕС и от член 267, първа алинея, буква б) ДФЕС следва, че Съдът има компетентност да се произнася преюдициално по тълкуването и валидността на всички актове, приети от институциите на Съюза, без изключение (вж. в този смисъл решения от 13 декември 1989 г., Grimaldi, C-322/88, EU:C:1989:646, т. 8, от 13 юни 2017 г., Florescu и др., C-258/14, EU:C:2017:448, т. 71, от 20 февруари 2018 г., Белгия/Комисия, C-16/16 P, EU:C:2018:79, т. 44 и от 14 май 2019 г., М и др. (Отнемане на статута на бежанец), C-391/16, C-77/17 и C-78/17, EU:C:2019:403, т. 71 и цитираната съдебна практика).
- 83 От това следва, че Съдът е компетентен да се произнесе преюдициално относно валидността на Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02, с която ЕБО иска от БНБ и ФГВБ да предприемат необходимите действия за спазването на Директива 94/19, и в частност за преустановяването на нарушението на член 1, точка 3, подточка i) от нея.
- 84 Според запитващата юрисдикция, след като, противно на съображение 27 от Регламент № 1093/2010, тази разпоредба не установява ясни и безусловни задължения за държавите членки, нито пряко създава права за вложителите, в Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02 не може да се приеме, че посочената разпоредба е била нарушена.
- 85 В това отношение най-напред следва да се отбележи, че Директива 94/19 е сред актовете на Съюза, посочени в член 1, параграф 2 от Регламент № 1093/2010, и следователно в съответствие с член 17, параграф 1 и параграф 2, първа алинея от този регламент ЕБО може да разследва предполагаемо неприлагане или неправилно или недостатъчно прилагане от страна на компетентния орган на разпоредбите на тази директива.
- 86 От друга страна, както бе констатирано в точка 63 от настоящото решение, член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 — освен че има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят права, които да позволят на вложителите да предявяват обезщетителни иски за вредите от забавеното изплащане на техните депозити в нарушение на тази разпоредба — налага на компетентния орган по смисъла на член 4, точка 2, подточка iii) от Регламент № 1093/2010 безусловно и достатъчно точно задължение.
- 87 При това положение, както отбелязва генералният адвокат в точка 116 от заключението си, съмненията на запитващата юрисдикция относно валидността на Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02, поради това че член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 не установява ясни и безусловни задължения, не са основателни.

- 88 Следва да се добави, че съображение 27 от Регламент № 1093/2010, в което се посочва, че предвиденият в член 17 от този регламент механизъм „следва да се прилага в области, в които правото на Съюза определя ясни и безусловни задължения“, не бива да се разбира в смисъл, че обвързва издаването на препоръка на основание член 17, параграф 3 от посочения регламент с условието тази препоръка непременно да визира норма на правото на Съюза, определяща ясни и безусловни задължения.
- 89 Всъщност единствено член 17, параграф 6 от Регламент № 1093/2010, подобно на съображение 29 от същия, обвързва приемането от ЕБО на индивидуално решение по отношение на финансова институция с условието това решение да се основава на разпоредба, съдържаща се в акт, посочен в член 1, параграф 2 от този регламент, която е „пряко прило[жима] по отношение на финансовите институции“. Това условие обаче не е възпроизведено нито в член 17, параграфи 1 и 2 от посочения регламент, който се отнася до започването на разследване, нито в член 17, параграф 3 от същия регламент, който урежда издаването на препоръки от ЕБО. В този смисъл да се приеме, че ЕБО може да упражнява правомощията си по член 17, параграфи 2 и 3 от Регламент № 1093/2010 само в хипотезите, засягащи ясни и безусловни разпоредби от правото на Съюза, би означавало да се установи допълнително условие, което не е предвидено в последните разпоредби.
- 90 Макар да е възможно преамбюлт на акт на Съюза да уточнява съдържанието на разпоредбите на този акт и да дава насоки за тълкуване, които могат да изяснят волята на автора на посочения акт, той все пак няма правнообвързваща стойност и не може да бъде изтъкван като основание за неприлагане на самите разпоредби на съответния акт или за тълкуване на тези разпоредби в смисъл, който явно противоречи на текста им (вж. в този смисъл решение от 19 декември 2019 г., Purrinck и др./Комисия, С-418/18 Р, EU:С:2019:1113, т. 75 и 76 и цитираната съдебна практика).
- 91 Съмненията на запитващата юрисдикция по отношение на валидността на Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02 са свързани освен това с обстоятелството, че тя е била отправена до ФГВБ и до БНБ, докато според тази юрисдикция към датата на въпросната препоръка БНБ не е имала отношение към националната схема за гарантиране на депозитите и не е била компетентен орган по смисъла на член 4, точка 2, подточка iii) от Регламент № 1093/2010.
- 92 От тази разпоредба следва, че понятието „компетентни органи“ по смисъла на този регламент означава „по отношение на схемите за гарантиране на депозити — органите, които управляват схемите за гарантиране на депозити съгласно Директива [94/19], или, когато дейността на схемите за гарантиране на депозити се управлява от частно дружество — публичният орган, отговарящ за надзора върху тези схеми съгласно посочената директива“.
- 93 Освен това посочената разпоредба трябва да се тълкува във връзка с член 3, параграф 1 от Директива 94/19, който задължава всяка държава членка да осигури в рамките на своята територия въвеждането и официалното признаване на една или повече схеми за гарантиране на депозити, както и във връзка с член 1, точка 3, подточка i) от тази директива, която оставя на държавите членки свобода на преценка при определянето на органа, компетентен да установява неналичността на депозити (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, С-571/16, EU:С:2018:807, т. 99).
- 94 Както обаче отбелязва генералният адвокат в точка 107 от заключението си, по делото, по което е постановено решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев (С-571/16, EU:С:2018:807), се констатира, че БНБ е органът, компетентен да установява неналичността на депозитите в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19.
- 95 При това положение задача на запитващата юрисдикция е да провери с оглед на българското законодателство, приложимо към 17 октомври 2014 г. — датата, на която ЕБО отправя Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02 до БНБ, дали последната е била органът, който управлява

националната схема за гарантиране на депозитите или евентуално осъществява надзор върху нея в съответствие с Директива 94/19, и в частност дали тя е била органът, компетентен да установи неналичността на депозитите съгласно член 1, точка 3, подточка i) от тази директива.

- 96 За тази цел запитващата юрисдикция трябва да провери по-специално дали е възможно в съответствие с тази разпоредба да се тълкува член 36 от Закона за кредитните институции, съгласно който БНБ е компетентният орган, който задължително отнема издадения лиценз на банка, когато същата не изпълнява повече от 7 работни дни свое изискуемо парично задължение, ако това е пряко свързано с финансовото състояние на банката и по преценка на БНБ не може да се очаква изплащане на тези парични задължения в приемлив период от време, и съгласно който решението за отнемане на лиценза се взема до 5 работни дни от констатирането на съответните обстоятелства.
- 97 При всички положения фактът, че не е установена неналичността на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, може да представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и да позволи ангажирането на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 115).
- 98 Вярно е, че в Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02 ЕБО приема, че при липсата на изричен акт, с който да се установява неналичността на депозитите в КТБ по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, решението на БНБ да постави КТБ под специален надзор и да преустанови изпълнението на задълженията ѝ може да бъде приравнено на такова установяване.
- 99 Както обаче Съдът вече е постановил, обстоятелството, че депозитите са неналични, трябва се установи с изричен акт на компетентния национален орган и не може да бъде извеждано от други актове на националните органи, като например поставянето под специален надзор на банка, чиито депозити са станали неналични (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 73 и 77).
- 100 От това следва, че за да разреши спора по главното производство, запитващата юрисдикция не може да изхожда от предпоставката — противоречаща на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, така както тази разпоредба е тълкувана от Съда — че решението на БНБ да постави КТБ под специален надзор и да преустанови изпълнението на задълженията ѝ може да бъде приравнено на установяване на неналичността на депозитите в КТБ.
- 101 С оглед на гореизложените съображения на втората част на втория въпрос следва да се отговори, че Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02 е невалидна, доколкото приравнява решението на БНБ да постави КТБ под специален надзор и да преустанови изпълнението на задълженията ѝ, на установяване на неналичността на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19.

По третия въпрос, буква б)

- 102 С трети си въпрос, буква б) запитващата юрисдикция иска по същество да разбере дали член 2, седмо тире от Директива 2001/24, с оглед на член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че временното преустановяване на плащанията като надзорна мярка, прилагана от национална централна банка за оздравяване на кредитна институция, съставлява неоправдана и непропорционална намеса в правото на собственост на вложителите в тази кредитна институция, която може да обоснове право на тези вложители на обезщетение за причинените им от това нарушение на правото на Съюза вреди, въпреки че за периода на мярката се начисляват договорни лихви, а вземанията за депозитите над гарантирания размер могат да бъдат удовлетворени в предвиденото в националното право общо производство по несъстоятелност.

- 103 В това отношение следва да се отбележи, че както е видно от съображение 6 от Директива 2001/24 тя установява система за взаимно признаване на мерките, предприемани от държавите членки за възстановяване на жизнеспособността на лицензираните от тях кредитни институции, без да цели хармонизиране на националните законодателства в тази област (вж. в този смисъл решения от 24 октомври 2013 г., LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, т. 22 и от 19 юли 2016 г., Kotnik и др., C-526/14, EU:C:2016:570, т. 104).
- 104 Освен това, противно на твърденията на БНБ, Директива 2001/24 може да се приложи към чисто вътрешно за държава членка положение. Всъщност, както следва от самия текст на член 1, параграф 1 от тази директива във връзка със съображение 2 от нея, тя се прилага за кредитните институции, по-специално когато имат клонове в държава членка, различна от държавата, където се намира седалището им, както и за тези клонове. Освен това, макар Директива 2001/24 да има за цел да уреди конкретно положението, до което могат да доведат затрудненията на кредитна институция с клонове в други държави членки, нищо не сочи, че предвидените в нея оздравителни мерки се прилагат само при такова трансгранично положение.
- 105 Съгласно член 2, седмо тире от Директива 2001/24 за мерки за оздравяване по смисъла на тази директива трябва да се считат мерките, които, от една страна, имат за цел да запазят или възстановят финансовото състояние на кредитна институция, и от друга страна, биха могли да засегнат съществуващите права на трети лица. Към тези мерки за оздравяване се числят в частност мерките за временно преустановяване на плащанията, по-специално при условие, както следва от съображение 6 и член 3, параграф 1 от посочената директива, че са приети от административен или съдебен орган (вж. в този смисъл решение от 19 юли 2016 г., Kotnik и др., C-526/14, EU:C:2016:570, т. 110).
- 106 Освен това, тъй като трябва да се счита, че с такива мерки за временно преустановяване на плащанията по смисъла на член 2, седмо тире от Директива 2001/24 се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, те трябва да са съобразени с основните права, прогласени в Хартата, и в частност с правото на собственост, гарантирано в член 17, параграф 1 от нея (вж. в този смисъл решения от 26 февруари 2013 г., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 17—19 и от 13 юни 2019 г., Mogo, C-646/17, EU:C:2019:489, т. 66 и 67 и цитираната съдебна практика).
- 107 Правото на собственост, гарантирано в член 17, параграф 1 от Хартата, обаче не е абсолютно и упражняването му може да бъде предмет на определени ограничения, при условие че в съответствие с член 52, параграф 1 от Хартата тези ограничения са предвидени в закон, зачитат основното съдържание на това право и при спазване на принципа на пропорционалност са необходими и действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора (вж. в този смисъл решение от 20 септември 2016 г., Ledra Advertising и др./Комисия и ЕЦБ, C-8/15 P—C-10/15 P, EU:C:2016:701, т. 69 и 70 и цитираната съдебна практика).
- 108 След като мерки за временно преустановяване на плащанията като процесните имат за цел да запазят или възстановят финансовото състояние на кредитна институция, трябва да се приеме, че те действително отговарят на призната от Съюза цел от общ интерес. Всъщност финансовите услуги играят централна роля в икономиката на Съюза, тъй като банките и другите кредитни институции са основен източник за финансиране на предприятията, извършващи дейност на различни пазари. Освен това банките често са тясно взаимосвързани и много от тях осъществяват дейност на международно равнище. По тази причина има опасност неплатежоспособността на една или повече банки да се разпростре бързо към други банки в съответната държава членка или в други държави членки. Това на свой ред създава опасност от отрицателно въздействие, което да обхване и други сектори на икономиката (вж. в този смисъл решения от 19 юли 2016 г., Kotnik и др., C-526/14, EU:C:2016:570, т. 50 и от

20 септември 2016 г., Ledra Advertising и др./Комисия и ЕЦБ, C-8/15 P—C-10/15 P, EU:C:2016:701, т. 72).

- 109 Задача на запитващата юрисдикция е да определи, като вземе предвид всички обстоятелства по случая в главното производство, дали процесните надзорни мерки представляват от гледна точка на преследваните цели непропорционална и нетърпима намеса, която засяга самото съдържание на правото на собственост на ищцата в главното производство, и по-специално дали предвид непосредствения риск от финансови загуби, на който вложителите в КТБ биха били изложени в случай на обявяването ѝ в несъстоятелност, други по-малко обременителни мерки, като частично преустановяване на плащанията или частично ограничаване на дейността на КТБ, биха постигнали същите резултати.
- 110 От акта за преюдициално запитване обаче се вижда, че процесните надзорни мерки са имали ограничен времеви обхват и че през въпросния период са били начислявани съгласно националното законодателство договорни лихви върху паричните задължения, чието изпълнение е спряно. Освен това гарантираният размер на депозитите в КТБ е бил изплатен на ищцата в главното производство посредством ФГВБ, а вземанията за депозитите ѝ над гарантирания размер подлежат на удовлетворяване по реда на образуваното срещу тази банка производство по несъстоятелност.
- 111 С оглед на изложените по-горе съображения на третия въпрос, буква б) следва да се отговори, че член 2, седмо тире от Директива 2001/24, с оглед на член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че мярката за временно преустановяване на плащанията, прилагана от национална централна банка спрямо кредитна институция като оздравителна мярка, имаща за цел да запази или възстанови финансовото състояние на тази кредитна институция, съставлява неоправдана и непропорционална намеса в упражняването на правото на собственост на вложителите в посочената кредитна институция, ако не зачита основното съдържание на това право и ако предвид непосредствения риск от финансови загуби, на който вложителите биха били изложени в случай на обявяването на кредитната институция в несъстоятелност, други по-малко обременителни мерки биха позволили постигането на същите резултати, което запитващата юрисдикция следва да провери.

По третия въпрос, букви в) — д)

- 112 С третия си въпрос, букви в), г) и д), които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали принципите, изведени от Съда във връзка с отговорността на държава членка за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие на нарушение на правото на Съюза, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, по силата на която правото на частноправните субекти да получат обезщетение за причинените от съответния национален орган вреди е обусловено, първо, от предварителната отмяна на действието или бездействието, от което е настъпила вредата, второ, от умишленото причиняване на вреда, и трето, от задължението на частноправния субект да докаже наличието на действителна и сигурна вреда към момента на предявяването на иска.
- 113 Като начало следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика принципът на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, е присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът. Увредените частноправни субекти имат право на обезщетение при наличието на три условия, а именно предмет на нарушената правна норма на Съюза да е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на нормата да е достатъчно съществено и да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда (решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 92 и 94 и цитираната съдебна практика).

- 114 Макар да не изключва възможността отговорността на държавата за нарушаването му да бъде ангажирана на основание на националното право при по-малко ограничителни условия, правото на Съюза не допуска поставянето в националното право на допълнителни условия в това отношение (решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 120 и 121 и цитираната съдебна практика).
- 115 Както бе припомнено в точка 63 от настоящото решение, член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 представлява правна норма, целяща предоставянето на права на частноправните субекти и позволяваща на вложителите да предявяват обезщетителни иски за вредите от забавеното изплащане на депозитите, която същевременно оставя на сезирания с такъв иск национален съд да провери, първо, дали фактът, че неналичността на депозитите не е установена в срока от пет работни дни, предвиден в тази разпоредба, въпреки че са били изпълнени ясно посочените в същата условия, съставлява, при конкретните обстоятелства, достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на Съюза, и второ, дали съществува пряка причинно-следствена връзка между това нарушение и вредите, претърпени от вложителя (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 117).
- 116 Важно е освен това да се припомни, че в съответствие с принципа на процесуална автономия при липсата на правна уредба на Съюза по въпроса във вътрешния правен ред на всяка държава членка трябва да се посочат компетентните юрисдикции и да се установят процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза. В този смисъл, когато са изпълнени условията за ангажиране на отговорността на държавата — което следва да се установи от националните съдилища — държавата е длъжна при спазване на националната правна уредба в областта на отговорността да поправи последиците от вредата, причинена на частноправния субект от нарушението на правото на Съюза, като установените от националните законодателства в тази връзка условия не бива да бъдат по-неблагоприятни от условията, приложими по сходни иски, основани на нарушения на националното право (принцип на равностойност), или да бъдат уредени по начин, който прави получаването на обезщетение практически невъзможно или прекомерно трудно (принцип на ефективност) (решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 122 и 123 и цитираната съдебна практика). Когато се преценява дали са спазени тези два принципа, трябва да се държи сметка за мястото на съответните правила в цялото производство, за развитието на това производство и за особеностите на тези правила пред различните национални инстанции (вж. в този смисъл решение от 11 септември 2019 г., Călin, C-676/17, EU:C:2019:700, т. 31 и цитираната съдебна практика).
- 117 Що се отнася в частност до принципа на ефективност, винаги когато се поставя въпросът дали дадена национална процесуална разпоредба прави невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, които правният ред на Съюза предоставя на частноправните субекти, следва да се вземат под внимание, ако е необходимо, принципите, които стоят в основата на националната съдебна система, като принципа за гарантиране на правото на защита, принципа на правна сигурност и правилното протичане на производството (вж. в този смисъл решения от 14 декември 1995 г., Peterbroeck, C-312/93, EU:C:1995:437, т. 14, от 14 декември 1995 г., Van Schijndel и Van Veen, C-430/93 и C-431/93, EU:C:1995:441, т. 19, от 15 март 2017 г., Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, т. 53 и от 11 септември 2019 г., Călin, C-676/17, EU:C:2019:700, т. 42).
- 118 Поставените въпроси следва да се разгледат именно в светлината на тези съображения.
- 119 Що се отнася до първото предвидено в националното право процесуално условие, а именно преди частноправният субект да предяви иск за обезщетение за вреди от твърдяно нарушение на правото на Съюза, да е отменено действието или бездействието, от което са настъпили тези

вреди, запитващата юрисдикция уточнява, че това условие няма как да бъде изпълнено в случая по главното производство, след като частноправните субекти, и по-конкретно вложителите в КТБ, не са били адресати на взетите от БНБ по отношение на тази кредитна институция надзорни и оздравителни мерки и съответно не са процесуално легитимирани да искат отмяната на тези мерки.

- 120 Подобно условие може да затрудни прекомерно получаването на обезщетение за вредите от нарушението на правото на Съюза, когато на практика няма възможност за отмяната на действието или бездействието, от което са настъпили тези вреди, или тази възможност е силно ограничена и следователно не е разумно да се налага такова условие на увреденото лице (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 143, 146 и 147).
- 121 Що се отнася до второто предвидено в националното право условие, а именно поведението на публичния орган или на служителя, причинило вредата, да е умишлено, правото на Съюза не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти на обезщетение с допълнително условие като това по член 79, алинея 8 от Закона за кредитните институции, което излиза извън обхвата на условието за достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и е свързано с умишления характер на въпросното поведение (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 126—128 и точка 5, второ тире от диспозитива).
- 122 Що се отнася до третото предвидено в националното право условие, а именно ищецът да докаже, че е претърпял действителна и сигурна вреда към момента на предявяването на иска за обезщетение, следва да се припомни, че задължението на увредените частноправни субекти надлежно да установят обхвата на вредата от нарушаването на правото на Съюза, по принцип е условие за ангажиране на отговорността на държавата за тези вреди.
- 123 От акта за преюдициално запитване е видно, че ищцата в главното производство ясно е посочила размера на вредите, които твърди, че е претърпяла вследствие на нарушенията на правото на Съюза, които вменява на БНБ. Така във връзка с първата искова претенция ищцата оценява вредите си на 8627,96 BGN (около 4400 EUR), представляващи дължимата върху гарантирания размер на депозитите ѝ в КТБ законна лихва за периода от началната дата на неплатежоспособността на тази банка до датата, на която на ищцата е изплатен гарантираният размер на депозитите ѝ. Във връзка с втората искова претенция ищцата оценява вредите си на 44 070,90 BGN (около 22 500 EUR), представляващи сумата по депозитите ѝ над гарантирания размер.
- 124 Запитващата юрисдикция счита, че втората искова претенция на ищцата в главното производство се отнася не до действителна и сигурна вреда, а до такава, която все още не е настъпила, тъй като производството по несъстоятелност, в рамките на което ищцата би могла да получи вземането си над гарантирания размер на депозитите, все още не е приключило. Същевременно, макар да трябва да се вземе предвид при разглеждането по същество на иска в главното производство, това обстоятелство няма значение за допустимостта на този иск.
- 125 В това отношение е уместно да се припомни, че тъй като обезщетението за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза, трябва да бъде равностойно на претърпяната вреда, така че да осигури ефективна защита на правата им (решения от 5 март 1996 г., Brasserie du pêcheur и Factortame, C-46/93 и C-48/93, EU:C:1996:79, т. 82 и от 29 юли 2019 г., Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, т. 46), националните съдилища имат основание да следят за това защитата на гарантираните от правния ред на Съюза права да не води до неоснователно обогатяване на оправомощените лица (вж. в този смисъл решение от 13 юли 2006 г., Manfredi и др., C-295/04—C-298/04, EU:C:2006:461, т. 94).

- 126 Уместно е обаче да се припомни също, че ефективната защита на правото на обезщетение за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза, трябва да дава възможност за предявяване на иск за отговорност, основаващ се на настъпването на непосредствено предстоящи и предвидими с достатъчна степен на сигурност щети, дори ако точният размер на увреждането все още не може да бъде изчислен (вж. по аналогия решение от 2 юни 1976 г., *Kampffmeyer* и др./ЕИО, 56/74—60/74, EU:C:1976:78, т. 6).
- 127 С оглед на изложените по-горе съображения на третия въпрос, букви в)—д) следва да се отговори, че правото на Съюза, и по-специално принципът на отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че:
- допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с предварителната отмяна на административното действие или бездействие, от което е настъпила вредата, стига тази отмяна, макар да се изисква за сходни искове, основани на нарушение на националното право, да не е на практика изключена или силно ограничена,
 - не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието вредата да е причинена умишлено от съответния национален орган,
 - допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието да се докаже наличието на действителна и сигурна вреда към момента на предявяването на иска, стига това условие, от една страна, да не бъде по-неблагоприятно от условията, приложими за сходни искове, основани на нарушение на националното право, и от друга страна, да не бъде уредено по начин, който прави упражняването на такова право на обезщетение невъзможно или прекомерно трудно предвид особеностите на конкретния случай.

По първия въпрос

- 128 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали принципите на равностойност и ефективност трябва да се тълкуват в смисъл, че задължават съда, сезиран с иск за обезщетение, формално основан на национална норма за отговорността на държавата за вреди от административна дейност, но в подкрепа на който се твърди нарушение на правото на Съюза вследствие на такава дейност, да квалифицира служебно този иск като предявен на основание неизпълнение на задълженията, произтичащи за държавите членки от член 4, параграф 3 ДЕС.
- 129 В това отношение запитващата юрисдикция уточнява, че в производство по иск за отговорност на държавата за вреди от дейността на правозащитните органи, предявен по реда на Гражданския процесуален кодекс, компетентният съд е длъжен служебно да квалифицира такъв иск, като вземе предвид обстоятелствата, на които се основава претенцията. За сметка на това, когато искът за обезщетение е предявен по реда на АПК, както в случая по главното производство, компетентният съд не може служебно да квалифицира такъв иск и съответно евентуално да приложи служебно правото на Съюза.
- 130 Следва най-напред да се припомни, че правните субекти трябва да разполагат със средство за защита пред съд, чрез което да могат да защитават правата, гарантирани им с правото на Съюза (вж. в този смисъл решение от 14 май 2020 г., *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU и C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, т. 142—144), и по-специално правото на обезщетение, което в случай че са изпълнени условията за ангажиране на отговорността на държавата, припомнени в точка 113 от настоящото решение,

намира своето пряко основание в правото на Съюза.

- 131 Както бе припомнено в точка 116 от настоящото решение, при липсата на правна уредба на Съюза в тази област правната квалификация на съответния способ за защита е въпрос, който по силата на принципа на процесуална автономия се определя от вътрешното право на всяка държава членка при спазване на принципите на равностойност и ефективност.
- 132 Що се отнася, от една страна, до принципа на равностойност, без значение е, че съгласно националното право съдът, сезиран по реда на АПК с иск за отговорност на държавата за вреди от административна дейност, не може да квалифицира служебно този иск с оглед на обстоятелствата, на които се основава претенцията, докато съдът, сезиран по реда на Гражданския процесуален кодекс с иск за отговорност на държавата за вреди от дейността на правозащитните органи, е длъжен да направи това.
- 133 Всъщност принципът на равностойност изисква равно третиране на исковете, основани на нарушение на националното право, и на сходните искове, основани на нарушение на правото на Съюза, а не да са равностойни националните процесуални правила, приложими към различни по естеството си съдебни производства като гражданското, от една страна, и административното, от друга, както в случая по главното производство (вж. в този смисъл решение от 6 октомври 2015 г., *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, т. 34).
- 134 От друга страна, принципът на ефективност, припомнен в точка 117 от настоящото решение, не задължава съда, сезиран съгласно националното право с иск за отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, да квалифицира служебно този иск като предявен на основание член 4, параграф 3 ДЕС, стига нито една разпоредба на националното право да не е пречка този съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на Съюза, изтъкнати в подкрепа на иска. Всъщност обратният подход би могъл да направи за увредените лица невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правото им на обезщетение, основано на правото на Съюза.
- 135 Това тълкуване не се поставя под въпрос от практиката на Съда, съгласно която принципът на ефективност поначало не изисква националните съдилища служебно да вземат предвид нарушение на разпоредбите на правото на Съюза, когато разглеждането на това нарушение би ги принудило да излязат извън рамките на спора, така както е очертан от страните, като се основат на факти и обстоятелства, различни от тези, на които е основала своето искане страната, която има интерес от прилагането на посочените разпоредби (решения от 14 декември 1995 г., *Van Schijndel и Van Veen*, C-430/93 и C-431/93, EU:C:1995:441, т. 22, от 7 юни 2007 г., *Van der Weerd и др.*, C-222/05—C-225/05, EU:C:2007:318, т. 36 и 41 и от 26 април 2017 г., *Farkas*, C-564/15, EU:C:2017:302, т. 32).
- 136 Всъщност, след като ищецът действително изтъква нарушаването на правото на Съюза, за да докаже отговорността на държавата, компетентният национален съд по принцип не би бил принуден, разглеждайки това основание, да излезе извън рамките на спора, очертани от ищеца.
- 137 С оглед на изложените по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че принципите на равностойност и ефективност трябва да се тълкуват в смисъл, че не задължават съда, сезиран с иск за обезщетение, формално основан на национална норма за отговорността на държавата за вреди от административна дейност, но в подкрепа на който се твърди нарушение на правото на Съюза вследствие на такава дейност, да квалифицира служебно този иск като предявен на основание член 4, параграф 3 ДЕС, стига приложимите разпоредби на националното право да не са пречка този съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на Съюза, изтъкнати в подкрепа на този иск.

По съдебните разноски

138 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

- 1) **Член 7, параграф 6 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година, трябва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до размера, определен в член 7, параграф 1а от тази директива, изменена с Директива 2009/14, след като компетентният национален орган установи неналичността на държаните от съответната кредитна институция депозити в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от посочената директива, изменена с Директива 2009/14, поради което член 7, параграф 6 от същата директива, изменена с Директива 2009/14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични.**
- 2) **Разпоредбите на член 1, точка 3, подточка i) във връзка с разпоредбите на член 7, параграф 6 и член 10, параграф 1 от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба или договорна клауза, съгласно която депозит в кредитна институция, чиито плащания са преустановени, става изискуем едва след като компетентният орган отнеме издадения на тази институция банков лиценз и при условие че вложителят изрично е поискал изплащане на този депозит. По силата на принципа на предимство на правото на Съюза националният съд, сезиран с иск за обезщетение за вредите, за които се твърди, че са причинени поради изплащането на гарантирания размер на такъв депозит извън срока по член 10, параграф 1 от тази директива, изменена с Директива 2009/14, е длъжен за целите на произнасянето по този иск да не приложи тази национална правна уредба или договорна клауза.**
- 3) **Член 17, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/78/ЕО на Комисията, с оглед на съображение 27 от този регламент, трябва да се тълкува в смисъл, че националният съд трябва да вземе предвид издадена на основание на тази разпоредба препоръка на Европейския банков орган, за да се произнесе по спора, с който е сезиран, и в частност по иск, с който се търси отговорност от държава членка за вреди, причинени на частноправен субект поради неприлагането или неправилното или недостатъчно прилагане на правото на Съюза — основание за процедурата по разследване, приключила с издаването на тази препоръка. В производството пред компетентните национални съдилища частноправните субекти, претърпели вреди от установеното с такава препоръка нарушение на правото на Съюза, дори да не са адресати на тази препоръка, трябва да могат да черпят доводи от нея за установяването на отговорността на съответната държава членка в резултат от посоченото нарушение на правото на**

Съюза.

Препоръка ЕВА/РЕС/2014/02 на Европейския банков орган от 17 октомври 2014 година към Българска народна банка и Фонда за гарантиране на влоговете в банките относно необходимите действия за спазване на Директива 94/19/ЕО е невалидна, доколкото приравнява решението на Българска народна банка да постави Корпоративна търговска банка АД под специален надзор и да преустанови изпълнението на задълженията ѝ, на установяване на неналичността на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14.

4) Член 2, седмо тире от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции, с оглед на член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че мярката за временно преустановяване на плащанията, прилагана от национална централна банка спрямо кредитна институция като оздравителна мярка, имаща за цел да запази или възстанови финансовото състояние на тази кредитна институция, съставлява неоправдана и непропорционална намеса в упражняването на правото на собственост на вложителите в посочената кредитна институция, ако не зачита основното съдържание на това право и ако предвид непосредствения риск от финансови загуби, на които вложителите биха били изложени в случай на обявяването на кредитната институция в несъстоятелност, други по-малко обременителни мерки биха позволили постигането на същите резултати, което запитващата юрисдикция следва да провери.

5) Правото на Съюза, и по-специално принципът на отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че:

– допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с предварителната отмяна на административното действие или бездействие, от което е настъпила вредата, стига тази отмяна, макар да се изисква за сходни искове, основани на нарушение на националното право, да не е на практика изключена или силно ограничена,

– не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието вредата да е причинена умишлено от съответния национален орган,

– допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието да се докаже наличието на действителна и сигурна вреда към момента на предявяването на иска, стига това условие, от една страна, да не бъде по-неблагоприятно от условията, приложими за сходни искове, основани на нарушение на националното право, и от друга страна, да не бъде уредено по начин, който прави упражняването на такова право на обезщетение невъзможно или прекомерно трудно предвид особеностите на конкретния случай.

б) Принципите на равностойност и ефективност трябва да се тълкуват в смисъл, че не задължават съда, сезиран с иск за обезщетение, формално основан на национална норма за отговорността на държавата за вреди от административна дейност, но в подкрепа на който се твърди нарушение на правото на Съюза вследствие на такава дейност, да квалифицира служебно този иск като предявен на основание член 4, параграф 3 ДЕС, стига приложимите разпоредби на националното право да не са пречка този съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на Съюза, изтъкнати в подкрепа на този иск.

Подписи

* Език на производството: български.